

АСАБЛІВАСЦІ АРГАНІЗАЦЫІ АДУКАЦЫЙНАГА ПРАЦЭСУ НА I СТУПЕНІ АГУЛЬНАЙ СЯРЭДНЯЙ АДУКАЦЫІ

1. Вучэбныя праграмы

У 2024/2025 навучальным годзе выкарыстоўваюцца вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах, зацверджаныя Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь у 2023 і 2024 гадах.

Установы адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, з **рускай мовай** навучання і выхавання

Клас	I	II	III	IV
Введение в школьную жизнь				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2024	–	–	–
Обучение грамоте				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	–	–	–
Русский язык				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	–	2023	2023	2024
Русская литература (литературное чтение)				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	–	2023	2024	2023
Беларуская мова				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	2023	2023	2023
Беларуская літаратура (літаратурнае чытанне)				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	–	2023	2024	2024

Установы адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, з **беларускай мовай** навучання і выхавання

Клас	I	II	III	IV
------	---	----	-----	----

Уводзіны ў школьнае жыццё				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2024	–	–	–
Навучанне грамаце				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	–	–	–
Беларуская мова				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	–	2023	2023	2023
Беларуская літаратура (літаратурнае чытанне)				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	–	2023	2024	2024
Русский язык				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	2023	2023	2024
Русская литература (литературное чтение)				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	–	2023	2024	2023

Установы адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, з **беларускай і рускай мовамі** навучання і выхавання

Клас	I	II	III	IV
Матэматыка				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	2023	2023	2023
Замежная мова (англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская)				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	–	–	2023	2023
Чалавек і свет				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2024	2024	2023	2024

Выяўленчае мастацтва				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	2023	2023	2023
Музыка				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	2023	2023	2023
Працоўнае навучанне				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	2023	2023	2023
Фізічная культура і здароўе				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	2023	2023	2023	2023
Асновы бяспекі жыццядзейнасці				
Год зацвярджэння вучэбнай праграмы	–	2023	2024	2023

Усе вучэбныя праграмы размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс. 2024/2025 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны працэс.2024/2025 навучальны год/Агульная сярэдняя адукацыя/Вучэбныя прадметы. I–IV класы).

У вучэбную праграму вучэбнага прадмета **«Введение в школьную жизнь»/«Уводзіны ў школьнае жыццё»** для I класа ўнесены наступныя змены:

Адкарэктываваныя агульныя палажэнні (глава I): задачна-мэтавы блок, формы і метады навучання, патрабаванні да асобасных і метапрадметных вынікаў, асаблівасці зместу навучання сфармуляваны ў кантэксце кампетэнтнаснай парадыгмы адукацыі;

зменена прыкладнае размеркаванне вучэбнага матэрыялу па вучэбных днях: перанесены на больш раннія тэрміны вывучэння вучэбныя тэмы «Знаёмства з вучэбнымі прыладамі. Арыенціроўка ў прасторы: размяшчэнне прадметаў на парце», «Правілы дарожнага руху», «Часавыя ўяўленні: суткі, дні тыдня»;

уклучаны новыя вучэбныя тэмы «Распазнаванне эмоцый чалавека. Правілы зносін у сітуацыі супрацоўніцтва», «Развіццё міжпаўшарнага ўзаемадзеяння: правая і левая рука. Назвы пальцаў

рук», «Дыягностыка ўяўленняў па вучэбным прадмеце «Чалавек і свет»;

абноўлены змест тэм «Знаёмства з правіламі пісьма: вучымся правільна сядзець, трымаць ручку і аловак. Дыягностыка вядучай рукі», «Развіццё фанематычнага слыху: выдзяленне першага і апошняга гукаў у слове. Дыягностыка гатоўнасці да навучання грамаце», «Правы і абавязкі вучняў. Дыягностыка матывацыі вучэбнай дзейнасці ў сітуацыі выбару».

У вучэбную праграму па вучэбным прадмеце **«Русский язык» для IV класа** ўнесены наступныя змяненні:

колькасць гадзін на вывучэнне тэмы «Имя существительное» павялічана з 23 да 25 гадзін;

зменшана колькасць гадзін на вывучэнне тэмы «Имя прилагательное» з 17 да 15 гадзін.

У вучэбнай праграме па вучэбным прадмеце **«Русская литература (литературное чтение)» для III класа**:

зменена паслядоўнасць вывучэння народных і літаратурных казак (казкі пра жывёл, бытавыя казкі, чарадзейныя казкі);

у раздзеле «Живое народное слово» павялічана на 1 гадзіну колькасць гадзін на вывучэнне народных песень і зменшана на 1 гадзіну колькасць гадзін на вывучэнне казак розных народаў;

у раздзеле «Красива птица пером, а человек – делами и умом» зменшана на 1 гадзіну колькасць гадзін на вывучэнне мастацкіх апавяданняў і павялічана на 1 гадзіну колькасць гадзін на вывучэнне баек.

У вучэбных праграмах па вучэбным прадмеце **«Беларуская літаратура (літаратурнае чытанне)» для III і IV класаў** удакладнены пералік твораў для чытання і вывучэння ў класе і для пазакласнага чытання.

У вучэбную праграму па вучэбным прадмеце **«Человек и мир»/ «Чалавек і свет» для I класа** ўнесены наступныя змяненні:

тэма «Наша Радзіма – Беларусь» дапоўнена зместавым элементам «Дзяржаўны гімн Рэспублікі Беларусь»;

тэма «Жывая і нежывая прырода» дапоўнена зместавым элементам «Прырода».

У вучэбную праграму па вучэбным прадмеце **«Человек и мир»/ «Чалавек і свет» для II класа** ўнесены наступныя змяненні:

выключаны тэмы «Меры засцярогі пры абыходжанні з жывёламі» і «Правілы паводзін у грамадскіх месцах» з мэтай

пазбегнуць іх дубліравання з тэмамі вучэбнага прадмета «Асновы бяспекі жыццядзейнасці». За кошт вызваленага часу былі выдзелены гадзіны на паўтарэнне вучэбнага матэрыялу і рэзерв.

У вучэбную праграму «**Чалавек і свет. Мая Радзіма – Беларусь**» для IV класа ўнесены карэктывы па выніках аналізу вучэбных праграм па вучэбных прадметах сацыяльна-гуманітарнага напрамку, які праводзіўся ў 2023/2024 навучальным годзе:

зменена паслядоўнасць вывучэння асобных пытанняў;

абноўлены змест асобных тэм;

уклучана інфармацыя пра Герояў Беларусі: лётчыкаў А. Нічыпорчыка, М. Куканенку, беларускага касманаўта М. Васілеўскую;

прыведзены ў адпаведнасць з дзеючым заканадаўствам назва дзяржаўнага свята: Дзень Дзяржаўнага сцяга, Дзяржаўнага герба і Дзяржаўнага гімна; назва памятнай даты: 22 чэрвеня – Дзень усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа;

аптымізаваны рэкамендаваныя віды дзейнасці па кожным раздзеле вучэбнай праграмы;

канкрэтызаваны патрабаванні да вынікаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці па кожным раздзеле.

У вучэбную праграму па вучэбным прадмеце «**Асновы бяспекі жыццядзейнасці**» для III класа ўключаны вучэбны матэрыял пра ўплыў наркатыкаў на здароўе і паводзіны чалавека, прафілактыцы шкодных звычак.

2. Вучэбныя выданні

Інфармацыя аб пераліку вучэбных выданняў, якія будуць выкарыстоўвацца ў адукацыйным працэсе ў 2024/2025 навучальным годзе, размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by/> Галоўная / Адукацыйны працэс. 2024/2025 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Пералікі вучэбных выданняў.

Электронныя версіі вучэбных дапаможнікаў, якія будуць выкарыстоўвацца ў 2024/2025 навучальным годзе, размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале (<http://e-padruchnik.adu.by>).

Інфармацыя аб пераліку перавыдадзеных падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў, а таксама інфармацыя аб змяненнях і дапаўненнях у перавыдадзеных да 2024/2025 навучальнага года падручніках і вучэбных дапаможніках размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by/> Галоўная / Адукацыйны

працэс. 2024/2025 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы.

Звяртаем увагу, што дадатковыя матэрыялы, размешчаныя ў падручніках і вучэбных дапаможніках пад QR-кодам, выкарыстоўваюцца толькі па жаданні вучняў пры падрыхтоўцы дамашніх заданняў.

Да 2024/2025 навучальнага года **падрыхтаваны новыя выданні для настаўнікаў**:

Цірынава, В. І. Уводзіны ў школьнае жыццё ў 1 класе: вучэбна-метадычны дапаможнік для настаўнікаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, з беларускай мовай навучання і выхавання / В. І. Цірынава. – Мінск: Акадэмія адукацыі, 2024.

Тиринова, О. И. Введение в школьную жизнь в 1 классе: учебно-методическое пособие для учителей учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования, с русским языком обучения и воспитания / О. И. Тиринова. – Минск: Академия образования, 2024.

Тиринова, О. И. Обучение чтению в 1 классе: учебно-методическое пособие для учителей учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования, с русским языком обучения и воспитания: в 2 ч. / О.И. Тиринова. – Минск: Академия образования, 2024.

Тиринова О. И. Обучение письму в 1 классе: учебно-методическое пособие для учителей учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования, с русским языком обучения и воспитания / О. И. Тиринова. – Минск: Академия образования, 2024.

Антановіч Н. М. Беларуская мова ў 2 класе: вучэбна-метадычны дапаможнік для настаўнікаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, з беларускай мовай навучання і выхавання / Н. М. Антановіч, Н. У. Антонова. – Мінск: Акадэмія адукацыі, 2024.

Выдадзена серыя дапаможнікаў для вучняў і педагогаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання.

Вучэбна-метадычны комплекс серыі «Вучымся вучыцца» ўключае два кампаненты: дапаможнік для вучняў «Практычныя

заданні» і дапаможнік для настаўніка «Рэкамендацыі па выкарыстанні навучальных і дыягнастычных заданняў».

У дапаможнік для вучняў уключаны навучальныя і дыягнастычныя заданні па вучэбных прадметах: «Обучение грамоте», «Навучанне грамаце», «Беларуская мова», «Літаратурнае чытанне», «Русский язык», «Литературное чтение», «Матэматыка», «Чалавек і свет», «Асновы бяспекі жыццядзейнасці», «Выяўленчае мастацтва», «Музыка» і «Працоўнае навучанне». Навучальныя заданні прызначаны для арганізацыі індывідуальнай або групавой работы з вучнямі.

У дапаможніку для настаўніка раскрываюцца асаблівасці выкарыстання навучальных і дыягнастычных заданняў у адукацыйным працэсе, прадстаўлены спецыфікацыі заданняў, прыведзены крытэрыі і шкалы для ацэнкі ўзроўню сфарміраванасці метапрадметныя вынікаў.

Поўная інфармацыя аб вучэбна-метадычным забеспячэнні адукацыйнага працэсу на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі ў 2024/2025 навучальным годзе размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by/> [Галоўная / Адукацыйны працэс. 2024/2025 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы.](#)

Звяртаем увагу, што ў адпаведнасці з артыкулам 86 Кодэкса аб адукацыі да выкарыстання ў адукацыйным працэсе дапускаюцца падручнікі, вучэбныя дапаможнікі і іншыя вучэбныя выданні, афіцыйна зацверджаныя або дапушчаныя ў якасці адпаведнага віду вучэбнага выдання Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь, рэкамендаваныя арганізацыямі, якія ажыццяўляюць навукова-метадычнае забеспячэнне адукацыі (навукова-метадычнай установай «Нацыянальны інстытут адукацыі» Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь; дзяржаўнай установай адукацыі «Акадэмія адукацыі»).

Рабочыя сшыткі на друкаванай аснове не з'яўляюцца абавязковымі для выкарыстання вучнямі, за выключэннем рабочага сшытка па матэматыцы для I класа. Настаўнік не мае права патрабаваць набыцця рабочых сшыткаў на друкаванай аснове.

3. Асаблівасці арганізацыі адукацыйнага працэсу

3.1. Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу настаўнік абавязаны кіравацца патрабаваннямі вучэбных праграм па вучэбных прадметах, на аснове якіх ён распрацоўвае каляндарна-тэматычнае і

паўрочнае планаванне з улікам рэальных умоў навучання і выхавання ў канкрэтным класе.

У вучэбных праграмах змяшчаюцца патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў. Не дапускаецца прад'яўленне да вучняў патрабаванняў, якія не прадугледжаны вучэбнымі праграмамі.

3.2. Звяртаем увагу, што пры правядзенні навучальных работ па развіцці звязнага вуснага і пісьмовага маўлення (пераказы, сачыненні) і кантрольных слоўнікавых дыктантаў варта прытрымлівацца аб'ёмаў, указаных у Дадатках 2, 3 «Метадычных рэкамендацый па фарміраванні культуры вуснага і пісьмовага маўлення ва ўстановах адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі».

Пры правядзенні кантрольнага слоўнікавага дыктанта ў першай чвэрці або ў першым паўгоддзі бягучага навучальнага года могуць выкарыстоўвацца слоўнікавыя словы, вывучаныя ў папярэднім навучальным годзе.

Навучанне ў I класе пачынаецца з вучэбнага прадмета «Уводзіны ў школьнае жыццё», які вывучаецца на працягу першых 20 вучэбных дзён у межах агульнай колькасці вучэбных гадзін, вызначаных тыпавым вучэбным планам агульнай сярэдняй адукацыі.

Акрамя вучэбных заняткаў па вучэбным прадмеце «Уводзіны ў школьнае жыццё», праводзяцца вучэбныя заняткі па вучэбных прадметах «Фізічная культура і здароўе», «Музыка». Астатнія вучэбныя прадметы, вызначаныя тыпавым вучэбным планам агульнай сярэдняй адукацыі, вывучаюцца па завяршэнні вучэбнага прадмета «Уводзіны ў школьнае жыццё».

Па вучэбным прадмеце «Навучанне грамаце» ў класным журнале афармляюцца дзве асобныя старонкі: навучанне грамаце (навучанне чытанню), навучанне грамаце (навучанне пісьму).

3.3. Фарміраванне функцыянальнай адукаванасці ў вучняў сродкамі вучэбнага прадмета прадугледжвае развіццё здольнасцей выкарыстоўваць набываюцца веды, уменні і навыкі, якія набываюцца, для вырашэння шырокага дыяпазону жыццёвых задач у розных сферах дзейнасці, зносін і сацыяльных адносін.

Працэс фарміравання функцыянальнай адукаванасці патрабуе ад настаўніка выкарыстання метадаў і прыёмаў навучання, якія дазваляюць развіваць ініцыятыўную, самастойную і творча думваючую асобу. Да прыярытэтных метадаў навучання, што

спрыяюць павышэнню ўзроўню функцыянальнай адукаванасці вучняў, адносяцца метады праблемнага выкладу, эўрыстычны, даследчы, праектны.

Вядучая роля ў фарміраванні функцыянальнай адукаванасці адводзіцца заданнях, у аснове якіх ляжаць розныя жыццёвыя сітуацыі. Падобныя заданні не маюць выразнага алгарытму рашэнні і не з'яўляюцца стандартнымі па сваёй сутнасці. Для іх выканання неабходна выкарыстоўваць міжпрадметныя веды і ўменні, універсальныя вучэбныя дзеянні, якія ўключаюць крытычнае і крэатыўнае мысленне, навыкі пошуку і перапрацоўкі інфармацыі.

У адукацыйны працэс мэтазгодна ўключаць накіраваныя на фарміраванне ўменняў заданні:

здабываць інфармацыю аб аб'екце, прадстаўленую ў тэкставай або графічнай форме;

выдзяляць падобныя і адрозныя ўласцівасці вывучаемага аб'екта або з'явы;

устаўляць падабенствы (аналогіі) малавывучанага аб'екта з добра вядомым у форме гіпотэзы;

прымяняць прыёмы мадэлявання;

фармуляваць вывады на аснове наяўных даных;

знаходзіць шляхі рашэння праблемных жыццёвых сітуацый;

шукаць, здабываць, інтэрпрэтаваць, пераўтвараць, ацэньваць і крытычна асэнсоўваць інфармацыю і г. д.

Фарміраванне функцыянальнай адукаванасці ў вучняў прадугледжвае забеспячэнне настаўнікам дзейнаснага характару навучання, арыентаванага на адпрацоўку ў вучняў сацыяльна-асобасных, вучэбна-пазнавальных, арганізацыйных (рэгулятыўных) і сацыяльна-камунікатыўных універсальных вучэбных дзеянняў (далей – УВД), сукупнасць якіх забяспечвае развіццё крэатыўнасці, крытычнага мыслення, эмацыянальнага інтэлекту, камунікацыі, кааперацыі і іншых навыкаў.

Адукацыйны працэс на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі арыентаваны на фарміраванне ў вучняў ключавой інтэгратаўнай кампетэнцыі «ўменне вучыцца», якая забяспечвае асобаснае і пазнавальнае развіццё чалавека на працягу ўсяго жыцця. Мэтанакіраваная адпрацоўка асобасных і метапрадметных УВД – асноўных складнікаў функцыянальнай адукаванасці – павінна ажыццяўляцца сродкамі ўсіх вучэбных прадметаў, якія вывучаюцца на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі. Вучні на I ступені агульнай

сярэдняя адукацыі павінны асвоіць наступныя асобныя і метапрадметныя УВД:

усведамляць аб'ём незнаёмай інфармацыі і несфарміраваных уменняў шляхам самааналізу і самаацэнкі (я ведаю, што я ведаю, і я ведаю, чаго я не ведаю); усведамляць і асэнсоўваць уласныя дзеянні (што я раблю, навошта я гэта раблю, як я раблю); устанаўліваць і аналізаваць прычыны сваіх памылак; кантраляваць і ацэньваць уласныя дзеянні (развіваць у сабе рэфлексію, рэфлексійную пазіцыю);

самастойна набываць і выкарыстоўваць веды пры рашэнні праблемна-пошукавых вучэбных задач: вызначаць алгарытм рашэння вучэбнай задачы, выбудоўваючы паслядоўнасць аперацый па авалоданні новым спосабам дзеяння (прагназаваць і планаваць паслядоўнасць дзеянняў, вырашаць супярэчнасці, фармуляваць гіпотэзы);

прымяняць веды ў нестандартных (незнаёмых, змененых) сітуацыях, якія змяшчаюць празмернасць або недастатковасць інфармацыі, якія ўключаюць падказкі або выключаюць узоры і падказкі (праяўляць крэатыўнасць);

працаваць з інфармацыяй, прадстаўленай у вербальнай і невербальнай формах (якая сумяшчае суцэльны тэкст з ілюстрацыямі, табліцамі, графікамі, схемамі, дыяграмамі, геаграфічнымі і гістарычнымі картамі); выкарыстоўваць тэксты розных тыпаў, стыляў, жанраў; інтэрпрэтаваць выказванні («чытаць паміж радкоў»); інтэграваць паведамленні з розных крыніц (звязваць інфармацыю, прадстаўленую вербальна і графічна); выкарыстоўваць інфармацыю для рашэння вучэбна-познавальных і вучэбна-практычных задач (асэнсоўваць, пераўтвараць і прымяняць інфармацыю);

рацыянальна выконваць логіка-сэнсавыя дзеянні (аналіз, параўнанне, класіфікацыя, абагульненне і інш.) пры рашэнні вучэбных і практычных задач (лагічна апрацоўваць і крытычна ацэньваць інфармацыю);

праяўляць валявыя якасці, пазнавальны інтарэс, мэтанакіраванасць, ініцыятыўнасць, самастойнасць (імкнучца да самаразвіцця) і інш.

Рашэнне вучэбных (жыццёвых) задач можа быць дасягнута за кошт стварэння розных праблемных (пошукава-даследчых) сітуацый. У якасці прыкладаў прывядзём некаторыя з іх, якія выкарыстоўваюцца на ўроках рускай мовы:

«сітуацыі-альтэрнатывы» змяшчаюць праўдзівыя і непраўдзівыя меркаванні вучняў на лінгвістычную тэму, якія прапануецца ацаніць з дапамогай стратэгіі крытычнага мыслення: *«Прочитай утверждения ребят. С кем из них ты согласишься? Почему?»*, *«Ребята разделили выделенные слова для переноса. Изучи работы учеников. Кто из них ошибся? Объясни причины ошибок»*;

«сітуацыі-пасткі» змяшчаюць памылковую, недастатковую або супярэчлівую інфармацыю, падключаюць рэгулятыўныя ўменні вучняў – кантроль, ацэнку, рэфлексію: *«Прочитай загадку и рассмотри рисунки. Какой рисунок ошибочный?»*, *«Ученики составляли группы однокоренных слов. Прочитай, что получилось у Раи и Лены. Отметь, кто из учениц выполнил задание правильно. Чего не учла вторая ученица?»*;

«сітуацыі-даследаванні» патрабуюць вылучэння гіпотэз, пошуку доказаў і нестандартнага падыходу да рашэння задач; развіваюць крэатыўнасць і дывергентнае мысленне: *«Рассмотри рисунки. Как ты думаешь, что их объединяет? Подумай, что можно нарисовать на месте недостающих рисунков»*;

«сітуацыі-алгарытмы» прадугледжваюць планаванне пакрокавых аперацый, параўнанне адпаведнасці дзеянняў з вучэбнай задачай, задзейнічаюць рэгулятыўную сферу вучня: *«Прочитай сочинения, которые составили второклассники. Какое сочинение можно назвать связным текстом, а какое – отдельными предложениями? Обоснуй свое мнение. Попробуй изменить вторую запись так, чтобы получился связный текст, к которому можно подобрать заголовки „Наш класс“»*, *«Выпиши слова с буквой ц. Пронумеруй их в той последовательности, в какой они будут стоять в словаре. Какую памятку ты используешь для этого?»*.

3.4. Да 2024/2025 навучальнага года падрыхтаваны шэсць вучэбна-метадычных комплексаў (далей – ВМК) факультатыўных заняткаў па фарміраванні функцыянальнай адукаванасці ў вучняў III–IV класаў (серыя «Функцыянальная адукаванасць»).

Кожны ВМК факультатыўных заняткаў уключае вучэбную праграму факультатыўных заняткаў, дыдактычныя матэрыялы (дапаможнік для вучняў) і метадычныя рэкамендацыі (дапаможнік для настаўнікаў). Засваенне прадстаўленых у ВМК факультатыўных заняткаў універсальных спосабаў дзеянняў забяспечыць фарміраванне ў вучняў вучэбнай дзейнасці і вучэбнай самастойнасці (умення вучыцца).

Поўная інфармацыя аб ВМК факультатыўных заняткаў па фарміраванні функцыянальнай адукаванасці размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс. 2024/2025 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы / Вучэбна-метадычныя комплексы факультатыўных заняткаў па фарміраванні функцыянальнай адукаванасці вучняў.](https://adu.by/)

3.5. Рэалізацыя ў адукацыйным працэсе выхаваўчага патэнцыялу навучальных прадметаў. У 2024/2025 навучальным годзе актуальным застаецца рэалізацыя ў адукацыйным працэсе выхаваўчага патэнцыялу вучэбных прадметаў, фарміраванне ў вучняў пачуццяў патрыятызму, грамадзянскасці, павагі да гістарычнага мінулага, да стваральнай працы як галоўнай умовы развіцця беларускай дзяржавы. Рашэнне гэтых задач павінна спрыяць фарміраванню атмасферы міру і згоды ў беларускім грамадстве і напрамую звязана з дасягненнем вучнямі асобасных адукацыйных вынікаў, адлюстраваных у адукацыйных стандартах і вучэбных праграмах.

Пры фармулёўцы выхаваўчых задач урока варта арыентавацца на асобасныя вынікі засваення зместу адукацыйнай праграмы пачатковай адукацыі, канкрэтызаваныя ў вучэбных праграмах па вучэбных прадметах.

Дасягненню дадзеных вынікаў будуць спрыяць спецыяльны падбор зместу вучэбнага матэрыялу, выкарыстанне разнастайных формаў, метадаў і сродкаў навучання, арганізацыя самастойнай творчай і даследчай дзейнасці вучняў на ўроку. У прыватнасці, педагогам рэкамендуецца звярнуць увагу:

на падбор дыдактычнага матэрыялу, накіраванага на фарміраванне маральна-этычнай арыентацыі, грамадзянскай ідэнтычнасці, каштоўнаснай свядомасці вучняў.

Асабліва ўдалай у гэтым сэнсе будзе падборка твораў грамадзянскай, міжасобаснай, прыродазнаўчай, этычнай і эстэтычнай праблематыкі (пра Радзіму, дружбу, працу, школу, жывёл, гераічныя ўчынкi людзей і г.д.). Значэнне такіх тэкстаў заключаецца ў тым, што яны самі выконваюць выхаваўчую ролю. Прадуманая сістэма практыкаванняў і заданняў да тэкстаў будзе падахвочваць вучняў да дыялогу, абмену думкамі; прадставіць прастор для творчай актыўнасці вучняў, развіцця і ўзбагачэння асабістага вопыту. Выяўленча-выразныя магчымасці паэтычных і празаічных урыўкаў

будуць прывіваць любоў і павагу да дзяржаўных моў, эмацыянальна-каштоўнасных адносін да слова;

арганізацыю работы над маральна-этычнай, грамадзянска-патрыятычнай лексікай, якая прадстаўляе асаблівую цяжкасць для вучняў пачатковай школы з-за яе абстрактнасці.

Тлумачэнне лексічнага значэння слоў маральнай, этычнай, патрыятычнай тэматыкі мэтазгодна арганізоўваць праз ацэнку і характарыстыку ўчынкаў герояў, праз маўленчыя сітуацыі, якія падводзяць да асэнсавання паняццяў «гераізм», «патрыёт», «дабро», «зло», «смеласць», «баязлівасць», «спагадлівасць», «чуласць», «удзячнасць» і г. д. Для ўвядзення ў актыўны слоўнікавы запас дадзеных слоў рэкамендуецца складанне з імі сказаў, падбор прыказак, прымавак, афарызмаў; вуснае складанне сачыненняў-мініяцюр;

арганізацыю самавыражэння вучняў у працэсе выканання творчых (вусных і пісьмовых) работ (апавяданне, пераказ, сачыненне, творчы дыктоўка, праца з дэфармаваным тэкстам, рэдагаванне тэксту, складанне дыялогаў, славеснае маляванне).

Творчая работа абуджае эмоцыі, прывучае дзяцей асэнсоўваць і ацэньваць убачанае і перажытае. Падчас папярэдняй гутаркі ў вучняў выходзяць такія грамадзянска-патрыятычныя, маральныя, маральна-этычныя якасці, як любоў да Радзімы, павага да старэйшых, клопат, узаемадапамога, спагадлівасць, жаданне прыйсці на дапамогу; развіваюцца назіральнасць, адказнасць;

выкарыстанне разнастайных формаў навучання.

Вітаецца выкарыстанне парных і групавых форм работы, падчас якіх у вучняў развіваюцца камунікатыўныя навыкі, фарміруецца вопыт супрацоўніцтва: яны вучацца чуць і слухаць, разумець адзін аднаго, складаць план работы і сумесна яе выконваць, размяркоўваць ролі і дамаўляцца, кантраляваць дзеянні кожнага, весці дыялог, зразумела выражаць свае думкі, падтрымліваць адзін аднаго. Стварэнне на ўроку ўмоў для камунікацыі і супрацоўніцтва фарміруе паважлівыя адносіны і добразычлівасць да аднакласнікаў, настаўнікаў;

выкарыстанне інтэрактыўных метадаў засваення вучэбнага матэрыялу (даследчых, пошукавых, праблемных).

Далучэнне вучняў да вырашэння праблемных заданняў (пытанняў), разважанні па тэме ўрока, абмеркаванне розных пунктаў гледжання, якія выражаюць згоду або нязгоду з аўтарам падручніка

(вучэбнага дапаможніка), тэксту, аргументацыя ўласнага меркавання фарміруюць культуру маўлення, самастойнасць і крытычнасць мыслення, уменне прымаць матываваныя рашэнні, асобасную пазіцыю вучня.

Вялікі **выхаваўчы патэнцыял экскурсій**, значная колькасць экскурсійных аб'ектаў і турыстычных маршрутаў мясцовага значэння дазваляюць прадоўжыць выкарыстанне гэтай формы работы з улікам прынцыпу тэрытарыяльнай даступнасці. З гэтай мэтай распрацаваны Пералік экскурсійных аб'ектаў і турыстычных маршрутаў, рэкамендаваных для наведвання вучнямі ў рамках правядзення вучэбных і факультатыўных заняткаў, пазакласных мерапрыемстваў у адпаведнасці са зместам вучэбных праграм па вучэбных прадметах. Дадзены пералік размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс. 2024/2025 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Метадычныя рэкамендацыі, указанні.](https://adu.by/)

Выкарыстанне інфармацыі аб выніках расследавання Генеральнай пракуратурай Рэспублікі Беларусь крымінальнай справы аб генацыдзе беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны і пасляваенны перыяд. У мэтах забеспячэння шырокага выкарыстання ў адукацыйным працэсе ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі матэрыялаў расследавання крымінальнай справы **аб генацыдзе беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны і пасляваенны перыяд** Генеральнай пракуратурай Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь распрацаваны і выдадзены вучэбны дапаможнік:

Геноцид белорусского народа в годы Великой Отечественной войны: учебное пособие для учащихся 1–4-х классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования, с белорусским и русским языками обучения и воспитания / составители: Толкачёв В. В. [и др.]. – Минск: Адукацыя і выхаванне, 2023.

Метадычныя рэкамендацыі па выкарыстанні ў адукацыйным працэсе дадзенага вучэбнага дапаможніка размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Інфармацыя для педагогаў / Расследаванне крымінальнай справы аб генацыдзе беларускага народа.](https://adu.by/)

Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу неабходна кіравацца інструктыўна-метадычным пісьмом Міністэрства адукацыі Рэспублікі

Беларусь «Аб вывучэнні ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі матэрыялаў аб генацыдзе беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны» ([https://adu.by/ Галоўная / Інфармацыя для педагогаў / Расследаванне крымінальнай справы аб генацыдзе беларускага народа](https://adu.by/Галоўная/Інфармацыя_для_педагогаў/Расследаванне_крымінальнай_справы_аб_генацыдзе_беларускага_народа)).

3.6. Вучэбныя праграмы факультатыўных заняткаў. Для правядзення факультатыўных заняткаў у 2024/2025 навучальным годзе выкарыстоўваюцца вучэбныя праграмы факультатыўных заняткаў, зацверджаныя Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь. Вучэбныя праграмы факультатыўных заняткаў размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс. 2024/2025 навучальны год / Агульная сярэдня адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс_2024/2025_навучальны_год/Агульная_сярэдняя_адукацыя/Вучэбныя_прадметы_І-ІV_класы).

Факультатыўныя заняткі ў I класе праводзяцца з 2 верасня.

3.7. Ацэнка вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў. Парадак правядзення бягучай, прамежкавай і выніковай атэстацыі, нормы ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў па вучэбных прадметах вызначаюцца Правіламі правядзення атэстацыі вучняў пры засваенні зместу адукацыйных праграм агульнай сярэдняй адукацыі, зацверджанымі пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 11 ліпеня 2022 г. № 184.

Звяртаем увагу, што бягучая атэстацыя вучняў I–II класаў па ўсіх вучэбных прадметах, вучняў III–IV класаў па вучэбных прадметах «Музыка», «Выяўленчае мастацтва», «Працоўнае навучанне», «Фізічная культура і здароўе», «Асновы бяспекі жыццядзейнасці» ажыццяўляецца на змястоўна-ацэначнай аснове, якая прадугледжвае славесную ацэнку вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў, без выстаўлення адзнак.

Прамежкавая атэстацыя па вучэбных прадметах «Музыка», «Працоўнае навучанне» ў I–IV класах, «Выяўленчае мастацтва», «Асновы бяспекі жыццядзейнасці» ў II–IV класах можа праводзіцца за паўгоддзе. Па вучэбных прадметах «Фізічная культура і здароўе» ў I–IV класах, «Выяўленчае мастацтва» ў I класе прамежкавая атэстацыя праводзіцца за кожную чвэрць.

Пры ажыццяўленні прамежкавай атэстацыі, атэстацыі вучняў па выніках навучальнага года ў I–II класах па ўсіх вучэбных прадметах, у III–IV класах па вучэбных прадметах «Музыка», «Выяўленчае мастацтва», «Працоўнае навучанне», «Фізічная культура і здароўе», «Асновы бяспекі жыццядзейнасці» выкарыстоўваюцца запісы:

«засвоіў(-ла)», «не засвоіў(-ла)» (магчыма скарачэнне «засв.», «не засв.»).

Змястоўна-ацэначная аснова атэстацыі вучняў прадугледжвае выяўленне індывідуальнай дынамікі засваення вучнем ведаў і ўменняў па вучэбных прадметах і **выключае** параўнанне вучняў паміж сабой. Індывідуальная дынаміка развіцця вучня і ступень засваення ім ведаў і ўменняў вызначаюцца ў супастаўленні з яго ж вынікамі, атрыманымі ў папярэдні перыяд навучання.

Ва ўмовах навучання на змястоўна-ацэначнай аснове прымяняюцца разгорнутыя ацэначныя меркаванні, якія адлюстроўваюць ступень засваення ведаў і ўменняў па вучэбных прадметах, а таксама індывідуальны ўзровень развіцця вучня. Любую знешнюю ацэнку, атрыманую ад педагога, вучань успрымае як заахвочванне або пакаранне, станоўчыя ці адмоўныя адносіны да яго. У сувязі з гэтым **недапушчальна ў якасці знакаў ацэнкі ўвядзенне эмацыянальных атрыбутаў** – сонейка, смайлікаў, казачных герояў або людзей, якія праяўляюць радасць, сум ці іншыя эмоцыі. Такія знакі перадаюць вучням эмацыянальны зарад і не ўспрымаюцца імі гэтак жа нейтральна, як, напрыклад, знакі «+» і «-», якія паказваюць на адсутнасць або наяўнасць памылак у рабоце. **Недапушчальнай таксама з'яўляецца замена адзнак іншымі знешнімі атрыбутамі** (зорачкамі, кветачкамі, сцяжкамі і іншым), паколькі пры гэтым функцыю адзнакі бярэ на сябе дадзены прадметны знак і стаўленне вучня да яго ідэнтычнае стаўленню да адзнакі.

На працягу ўсяго перыяду безадзнакавага навучання педагог мэтанакіравана працуе над фарміраваннем у вучняў навыкаў самаацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці. У адукацыйным працэсе павінны быць прадстаўлены як кантрольна-ацэначная дзейнасць педагога, так і кантрольна-ацэначная дзейнасць вучняў у адносінах адзін да аднаго (узаемакантроль і ўзаемаацэнка), самакантроль, самаацэнка вучняў.

Вынікі кантрольна-ацэначнай дзейнасці могуць выражацца ў рознай форме: славеснай (кароткія і разгорнутыя ацэначныя меркаванні), графічнай (напрыклад, лінейкі самаацэнкі і інш.), знакавай (знакі «+», «-»).

На кожным уроку педагог славесна ацэньвае вынікі вучэбнай дзейнасці вучняў, звяртаючыся да ўсяго класа або да асобных вучняў. Прыклады славесных ацэначных меркаванняў педагога: «Малайчына! Ты правільна рашыў задачу»; «Вельмі добра! Ты

акуратна выканаў работу»; «Твая работа вартая высокай ацэнкі»; «Сёння ты выканаў работу без памылак. Працаваў цалкам самастойна. Выдатна!»; «Пахвальна! Ты сам выправіў памылку ў сваёй рабоце і растлумачыў, як рашаў задачу»; «Выдатна! Вы ўсе вельмі стараліся, выконваючы гэта практыкаванне» і інш.

Для ўсведамлення вучнямі крытэрыяў ацэнкі педагог выкарыстоўвае прыём «аналіз узору». Настаўнік дае разгорнутую змястоўную ацэнку розных відаў дзейнасці, на аснове якой у ходзе калектыўнага абмеркавання выдзяляюцца патрабаванні, што прад'яўляюцца да таго ці іншага задання, фіксуюцца крытэрыі, раскрываецца іх змест. Напрыклад, крытэрыі ацэнкі вуснага адказу – правільнасць адказу, паўната, наяўнасць прыкладаў; крытэрыі ацэнкі практычных дзеянняў – правільнасць выканання кожнага дзеяння, захаванне патрэбнага парадку дзеянняў, самастойнасць выканання; крытэрыі ацэнкі пісьмовага практыкавання – адсутнасць памылак, правільнасць выканання ўсіх заданняў, акуратнасць.

Першапачаткова педагог выкарыстоўвае ацэначныя меркаванні, у якіх адлюстравана адпаведнасць вынікаў дзейнасці вучняў толькі па якім-небудзь адным крытэрыі ацэнкі. У далейшым ён аб'ядноўвае ацэначныя меркаванні ў звязнае выказванне, абапіраючыся на структуру тэксту-разважання (тэзіс – доказ – вывад).

Самая распаўсюджаная графічная форма фіксацыі вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў – лінейка самаацэнкі. Для ацэнкі выкананай работы з дапамогай лінейкі самаацэнкі настаўнік разам з вучнямі вызначае паказчыкі, па якіх гэта праца будзе ацэньвацца, напрыклад: адпаведнасць узору, адсутнасць памылак і іншыя. Паказчыкаў не павінна быць многа, паколькі для кожнага з іх неабходна асобная лінейка. Пачынаць навучанне ворта з выкарыстання толькі аднаго паказчыка, выразна сфармуляванага і зразумелага вучням. Пасля вызначэння паказчыка педагог прапануе самастойна праверыць сваю работу і ацаніць атрыманы вынік з выкарыстаннем лінейкі самаацэнкі. Вучні ацэньваюць работу і ставяць умоўны знак на лінейцы. Пры гэтым выконваецца нязменнае патрабаванне: самаацэнка вучня апераджае ацэнку педагога. Пасля таго як вучні ажыццявілі самаацэнку, педагог правярае работу і ставіць свой значок на лінейцы. Калі самаацэнка вучня і ацэнка педагога супадаюць, то значок вучня абводзіцца ў кружок; калі не супадаюць, педагог ставіць на лінейцы свой значок вышэй або ніжэй за значок вучня.

Для фіксацыі вынікаў кантрольна-ацэначнай дзейнасці можна выкарыстоўваць знакі «+», «-», «?». Калі работа выканана правільна, без памылак, ставіцца знак «+». Калі ў рабоце выяўлены памылкі, ставіцца знак «-». Калі, ацэньваючы сваю работу, вучань не ведае, правільна яна выканана ці не, сумняваецца, ёсць у працы памылкі ці не, ставіцца знак «?».

Для ажыццяўлення пераемнасці ў кантрольна-ацэначнай дзейнасці пры пераходзе да 10-бальнай сістэме ацэнкі ў III класе неабходна прадоўжыць работу па фарміраванні адэкватнай самаацэнкі вучняў, пазнаёміць іх з крытэрыямі і паказчыкамі выстаўлення адзнак па ўсіх вучэбных прадметах, суправаджаць выстаўленне адзнак у балах славесным каментарыем настаўніка.

Педагог можа фіксаваць ступень засваення вучнямі вучэбнага матэрыялу ў выглядзе табліц на асобных лістах або ў спецыяльных журналах, сшытках. Дапушчальна электронная форма фіксацыі вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў. Педагог самастойна вызначае форму вядзення сваіх рабочых запісаў і выбар умоўных знакаў.

Для ажыццяўлення кантролю і ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці кожнага вучня настаўнік вядзе сістэматычны ўлік засваення вучнямі ведаў, уменняў і навыкаў, якія ўнесены ў асноўныя патрабаванні вучэбнай праграмы па кожным вучэбным прадмеце. **Форму і спосабы фіксацыі вучэбных дасягненняў вучняў настаўнік вызначае самастойна.**

У рабочых матэрыялах можна выкарыстоўваць розныя ўмоўныя знакі:

«» – вучань добра ведае вучэбны матэрыял і можа **прымяніць** яго на практыцы. Гэтым знакам адзначаецца толькі трывалае засваенне вучэбнага матэрыялу, цалкам самастойная і беспамылковая работа вучня;

«+» – ведае, умее, правільна выконвае, але зрэдку дапускае адзінкавыя памылкі;

«±» – ведае, але недастаткова ўпэўнена; выконвае заданні з невялікай колькасцю памылак, гэта значыць у большай ступені матэрыял засвоены, але патрабуецца невялікая дапамога;

« » – выконвае некаторыя заданні, але допускае большое количество ошибок;

«-» – не валодае матэрыялам, пры выкананні заданняў практычна ва ўсіх выпадках робіць памылкі; і іншыя.

Прыклад вядзення рабочых запісаў у табліцы на вучэбных

занятках па навучанні грамаце прадстаўлены ў табліцы.

Табліца

Кантроль за фарміраваннем уменняў і навыкаў вучняў на вучэбных занятках па навучанні грамаце

Прозвішча, імя вучня	Уменне вызначаць колькасць		Уменне дзяліць словы на склады	Уменне выдзяляць націскны склад	І гэтак далей адпаведна вучэбнай праграме
	слоў у сказе	складоў у слове			
Іваноў С.	⊕	+	+	-	
Пятроў А.	+	-	+	-	

Калі вучань не можа сам правільна выканаць заданне, педагог не ставіць у сваёй табліцы адпаведны знак ці ставіць знак «-», тым самым вызначаючы для сябе неабходнасць індывідуальнай работы з такім вучнем над незасвоеным матэрыялам. Пры гэтым ніякай адмоўнай славеснай ацэнкі педагог не дае. Ацэначныя меркаванні карэкціруюцца па меры засваення вучнем матэрыялу па вывучанай тэме, таму табліцы, графікі, ацэначныя лісты лепш запаўняць простым алоўкам.

У табліцах можна фіксаваць колькасць памылак і іх характар. У адпаведнасці з зафіксаванымі ў табліцы данымі настаўнік плануе і арганізуе дыферэнцыраваную і індывідуальную работу на вучэбных, стымулюючых і падтрымліваючых занятках. Педагог можа дадаткова распрацоўваць індывідуальныя лісты вучэбных дасягненняў вучняў.

У канцы навучальнага года педагог ажыццяўляе змястоўны аналіз вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў у адпаведнасці з патрабаваннямі вучэбнай праграмы. На аснове аналізу робіцца выснова аб наяўнасці цяжкасцяў у вучняў у засваенні вучэбнага матэрыялу, вызначаюцца шляхі, якія дазваляць ліквідаваць праблемы.

3.8. Вядзенне класных журналаў, дзённікаў вучняў. У УАСА выкарыстоўваюцца:

класныя журналы для I–IV (V) класаў, тыпавая форма, парадак вядзення якіх зацверджаны пастановай Міністэрства адукацыі

Рэспублікі Беларусь ад 27 студзеня 2023 г. № 28 «Аб тыпавых формах класнага журнала»;

дзённікі вучня III–IV класаў на рускай і беларускай мовах, тыпавая форма, парадак вядзення якіх зацверджаны пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 17 жніўня 2022 г. № 267 «Аб тыпавых формах дзённіка вучня» ў рэдакцыі пастаноў Міністэрства адукацыі ад 16 мая 2023 г. № 157; 29 верасня 2023 г. № 314).

Звяртаем увагу, што выкарыстанне ў УАСА электронных дзённікаў не адмяняе вядзенне дзённікаў вучняў на папяровай аснове. Вядзенне папяровых дзённікаў з'яўляецца абавязковым.

У выпадку прыняцця настаўнікам пачатковых класаў рашэння **аб увядзенні ў II класе дзённікаў** у мэтах запісу дамашняга задання, адпрацоўкі навыкаў акуратнага яго запаўнення лічым магчымым выкарыстоўваць дзённік, тыпавая форма якога зацверджана для вучняў III–IV класаў.

3.9. Асаблівасці вядзення сшыткаў. У I класе вучэбныя пісьмовыя заданні і кантрольныя работы па пісьму выконваюцца ў вучэбных дапаможніках «Пропісь 1», «Пропісь 2», «Пісьмо», па матэматыцы – у вучэбным дапаможніку «Матэматыка. 1 клас. Рабочы сшытак» (частка 1, частка 2), дапушчаных да выкарыстання Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь. Афармленне кантрольнай работы па матэматыцы магчыма на асобным аркушы.

У II–IV класах усе віды навучальных работ выконваюцца ў сшытках для навучальных работ, а ўсе віды кантрольных работ – у сшытках для кантрольных работ. Сшыткі для кантрольных работ захоўваюцца ва ўстанове агульнай сярэдняй адукацыі на працягу года і выдаюцца вучням для выканання кантрольных работ і работ над памылкамі.

Усе пісьмовыя навучальныя і кантрольныя работы правяраюцца настаўнікам пасля кожных вучэбных заняткаў. Памылкі выпраўляюцца. У I–II класах адзнакі ў балах не выстаўляюцца. Адзнакі за выкананне вучнямі III–IV класаў навучальных работ, у тым ліку самастойных работ, пераказаў і сачыненняў па беларускай і рускай мовах, выстаўленыя ў сшытках для навучальных работ, могуць заносіцца ў класны журнал і дзённік вучня па меркаванні настаўніка.

3.10. З мэтай папярэджання перагрузкі вучняў настаўніку неабходна сачыць за **аб'ёмам дамашняга задання**, тлумачыць на

ўроку змест, парадак і прыёмы яго выканання. Рэкамендуецца пры выбары дамашняга задання арыентавацца на матэрыял падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў, у якіх практыкаванні і заданні для выканання дома пазначаныя сігналамі-сімваламі. Пры гэтым трэба ўлічваць, што аб'ём і змест дамашняга задання настаўнік вызначае дыферэнцыравана, зыходзячы з канкрэтнай адукацыйнай сітуацыі і індывідуальных магчымасцей вучняў.

На дом не задаюцца:

заданні вучням I класа на працягу ўсяго навучальнага года па ўсіх вучэбных прадметах;

заданні вучням II–IV класаў на выхадныя і святочныя дні, канікулы, а таксама пасля выканання пісьмовых кантрольных работ;

заданні па вучэбных прадметах «Асновы бяспекі жыццядзейнасці», «Музыка», «Фізічная культура і здароўе»;

мастацка-творчыя заданні па вучэбным прадмеце «Выяўленчае мастацтва»;

практычныя работы па вучэбным прадмеце «Працоўнае навучанне».

Заданні творчага, праблемнага характару задаюцца на дом па жаданні вучняў.

Для завучвання на памяць варта прапаноўваць толькі тыя вершы або ўрыўкі з вершаваных твораў, якія вызначаны вучэбнай праграмай. Асноўная работа па завучванні вершаваных твораў на памяць праводзіцца ў адпаведнасці з метадыкай на вучэбных занятках.

3.11. Пры арганізацыі пазакласнага чытання вучняў варта кіравацца патрабаваннямі вучэбных праграм па вучэбных прадметах «Навучанне грамаце», «Русская літаратура (літаратурное чтене)» і «Беларуская літаратура (літаратурнае чытанне)».

Работа па арганізацыі пазакласнага чытання накіравана на прывучэнне вучняў да сістэматычнага самастойнага чытання кніг у пазаўрочны час. Прадметам чытання-разгледжвання на занятках пазакласнага чытання з'яўляецца мастацка аформленая дзіцячая кніга. Пры складанні настаўнікам рэкамендацыйных спісаў літаратуры да ўрока пазакласнага чытання варта ўлічваць магчымасці бібліятэкі ўстановы адукацыі і раённай бібліятэкі, а таксама арганізаванага ў класе кутка чытання.

У III–IV класах фарміраванне самастойнай чытацкай дзейнасці ўключае абавязковае наведванне бібліятэк з мэтай выбару кніг для

чытання.

3.12. Звяртаем увагу, што Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 18 красавіка 2022 г. № 145 «Аб удасканаленні арганізацыі дарожнага руху» унесены змяненні ва Указ № 551 ад 28 лістапада 2005 г., звязаныя з правіламі дарожнага руху.

З мэтай фарміравання адказных паводзін вучняў неабходна на вучэбных занятках і ў пазаўрочнай дзейнасці акцэнтаваць увагу вучняў на няўхільным выкананні правіл дарожнага руху.

3.13. У адпаведнасці з часткай 2 пункта 1 Комплексу мер па ўдасканаленні сістэмы падрыхтоўкі спартыўнага рэзерву, зацверджанага Міністэрствам спорту і турызму Рэспублікі Беларусь 30 верасня 2015 г., мэтазгодна забяспечыць правядзенне вучэбных заняткаў па вучэбным прадмеце «Фізічная культура і здароўе» на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі настаўнікамі фізічнай культуры, якія маюць адпаведную адукацыю па напрамках спецыяльнасцей фізічнай культуры і спорту.

4. Дадатковыя рэсурсы

Карысную інфармацыю пры падрыхтоўцы да вучэбных заняткаў можна знайсці на наступных інтэрнэт-рэсурсах:

<https://adu.by> – нацыянальны адукацыйны партал;

<https://www.belarus.by> – афіцыйны сайт Рэспублікі Беларусь;

<http://www.belstat.gov.by> – афіцыйны сайт Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь;

<https://pravo.by> – Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь;

<https://eior.by> – адзіны інфармацыйна-адукацыйны рэсурс (прызначэнне – падтрымка вучняў, якія атрымліваюць агульную сярэдняю адукацыю ў адпаведнасці з індывідуальным вучэбным планам, а таксама вучняў, якія па ўважлівых прычынах часова не могуць наведваць установу адукацыі);

<http://boxapps.adu.by> – камплекты інтэрактыўных дыдактычных матэрыялаў па вучэбных прадметах.

Звяртаем увагу, што дзяржаўнае прадпрыемства «Выдавецтва «Адукацыя і выхаванне» па заказе Міністэрства адукацыі выпусціла серыі кніг «Славим Родину трудом», «Я горжусь! / Я ганаруся!». Змест кніг серыі «Славим Родину трудом» накіраваны на папулярызацыю і павышэнне прэстыжу рабочых прафесій у рамках праграмы ранняй прафесійнай арыентацыі дзяцей; кнігі серыі «Я горжусь! / Я ганаруся!» накіраваны на фарміраванне ў вучняў гістарычнай памяці,

выхаванне павагі да сваёй Айчыны.

Кнігі гэтых серый могуць быць выкарыстаны педагогічнымі работнікамі ўстаноў адукацыі пры падборы дыдактычных матэрыялаў для ўрокаў, у пазавучэбнай дзейнасці (на класных і інфармацыйных гадзінах), на занятках па інтарэсах у групах падоўжанага дня, пры правядзенні адзіных урокаў, прысвечаных памятным падзеям, дзяржаўным святам і знамянальным датам.

Рэкамендацыі па выкарыстанні ў адукацыйным працэсе кніг серый «Славим Родину трудом», «Я горжусь! / Я ганаруся!» размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс. 2024/2025 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы.](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс.2024/2025_навучальны_год/Агульная_сярэдня_адукацыя/Вучэбныя_прадметы.1-IV_класы)

5. Арганізацыя метадычнай работы

Для метадычнай работы з настаўнікамі пачатковых класаў у 2024/2025 навучальным годзе прапануецца адзіная тэма «Павышэнне якасці адукацыі сродкамі вучэбнага прадмета, у тым ліку ў кантэксце фарміравання функцыянальнай адукаванасці вучняў».

Мэта метадычнай работы: удасканаленне прафесійнай кампетэнтнасці настаўніка па пытаннях фарміравання функцыянальнай адукаванасці вучняў.

Развіццё прафесійнай кампетэнтнасці педагогаў ажыццяўляецца праз работу метадычных фарміраванняў: школьнага, раённага (гарадскога) вучэбна-метадычнага аб'яднання настаўнікаў пачатковых класаў, школы маладога настаўніка, школы ўдасканалення педагогічнага майстэрства, школы перадавога педагогічнага вопыту, творчых і праблемных груп і інш. Дзейнасць метадычных фарміраванняў павінна планавацца на аснове аналізу вынікаў метадычнай работы за папярэдні навучальны год з улікам патрабаванняў нарматыўных прававых актаў, адукацыйнага і кваліфікацыйнага ўзроўняў педагогічных работнікаў, іх прафесійных інтарэсаў, запытаў і садзейнічаць іх прафесійнаму развіццю.

На жнівеньскіх інструктыўна-метадычных нарадах рэкамендуецца абмеркаваць з настаўнікамі пачатковых класаў наступныя пытанні.

1. Нарматыўнае прававое і навукова-метадычнае забеспячэнне адукацыйнага працэсу на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі ў 2024/2025 навучальным годзе: Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб

адукацыі, іншыя нарматыўныя прававыя акты, якія рэгулююць пытанні арганізацыі адукацыйнага працэсу на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі: асноўныя палажэнні, выхаванне ў сістэме адукацыі, агульныя патрабаванні да арганізацыі адукацыйнага працэсу;

пытанні бяспекі арганізацыі адукацыйнага і выхаваўчага працэсаў ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі;

абноўленыя вучэбныя праграмы і вучэбныя дапаможнікі па вучэбных прадметах I ступені агульнай сярэдняй адукацыі;

вучэбны дапаможнік «Беларусь – наша Радзіма. Падарунак Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнкі першакласніку»: выкарыстанне матэрыялаў на вучэбных занятках;

асаблівасці выкарыстання адзінага інфармацыйна-адукацыйнага рэсурсу (<https://eior.by>) у адукацыйным працэсе.

2. Арганізацыя і змест метадычнай работы з настаўнікамі пачатковых класаў у 2024/2025 навучальным годзе з улікам аналізу вынікаў папярэдняга навучальнага года.

3. Прадметныя часопісы як сродак інфармацыйнай, навукова-метадычнай падтрымкі настаўнікаў пачатковых класаў і павышэння іх прафесійнай кампетэнтнасці.

На працягу навучальнага года рэкамендуецца разгледзець тэарэтычныя аспекты фарміравання функцыянальнай адукаванасці вучняў на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі ў кантэксце разглядаемай тэмы з улікам эфектыўнага педагагічнага вопыту настаўнікаў рэгіёна:

развіццё пазнавальнай сферы вучняў пачатковых класаў на вучэбных занятках як сродак фарміравання іх функцыянальнай адукаванасці;

прыродазнаўчанавуковая функцыянальная адукаванасць як каштоўнасць-мэтавы арыенцір пачатковай адукацыі;

метады фарміравання функцыянальнай адукаванасці ў працэсе вучэбнай дзейнасці ў пачатковых класах;

праектная дзейнасць вучняў як сродак фарміравання функцыянальнай адукаванасці;

фарміраванне чытацкай адукаванасці вучняў пачатковых класаў на вучэбных занятках;

патэнцыял гульнявых тэхналогій у фарміраванні функцыянальнай адукаванасці ў вучняў пачатковай школы;

развіццё камунікатыўна-маўленчых уменняў вучняў на вучэбных

занятках у пачатковых класах;

роля экскурсій і назіранняў у фарміраванні экалагічнай адукаванасці, выхаванні і развіцці асобы вучня;

далучэнне вучняў да прадуктыўнай сацыяльна значнай дзейнасці як умова фарміравання іх функцыянальнай адукаванасці;

сучасны ўрок у пачатковых класах у кантэксце фарміравання функцыянальнай адукаванасці вучняў: нарматыўныя і дыдактычныя патрабаванні, праектаванне, правядзенне і самааналіз, крытэрыі паспяховасці ацэнкі эфектыўнасці і выніковасці або якасці.

З мэтай забеспячэння ўмоў для развіцця прафесійнай кампетэнтнасці настаўнікаў у дзяржаўнай установе адукацыі «Акадэмія адукацыі» праводзяцца мерапрыемствы ў адпаведнасці з Рэспубліканскім каардынацыйным планам мерапрыемстваў дадатковай адукацыі педагогічных работнікаў (<https://clck.ru/3AJ8HA>).

Навукова-інфармацыйную і арганізацыйна-метадычную дапамогу настаўнікам пачатковых класаў аказваюць часопісы «Пачатковая школа», «Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа» (дзяржаўнае прадпрыемства «Выдавецтва "Адукацыя і выхаванне"»). У часопісах асвятляюцца новыя педагогічныя ідэі і падыходы ў навучанні і выхаванні вучняў на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, публікуюцца вынікі навуковых даследаванняў, сцэнарыі ўрокаў, матэрыялы для пазакласнай работы, метадычныя рэкамендацыі для маладых спецыялістаў.